

Marek Brylew

Akademia Pomorska

Słupsk

marek.brylew@apsl.edu.pl

STOWARZYSZENIE BRACI MUZUŁMANÓW – OD IDEOLOGII DO TERRORYZMU

THE SOCIETY OF THE MUSLIM BROTHERS – FROM IDEOLOGY TO TERRORISM

Zarys treści: W dniu 28 stycznia 2011 r. mieszkańcy Kairu stanowczo sprzeciwili się dotychczasowej polityce rządu i zażądali ustąpienia sprawującego autokratyczną władzę prezydenta Hosniego Mubaraka. Do organizacji i partii politycznych, które rozpoczęły rywalizację o przejęcie władzy w kraju, przyłączyło się zdelegalizowane Stowarzyszenie Braci Muzułmanów – najstarsza islamska organizacja, której ideologów uważa się za współtwórców współczesnego terroryzmu, motywowanego dżihadem. Po zwycięstwie w demokratycznych wyborach reprezentujące Bractwo Muzułmańskie siły polityczne podjęły nieudaną próbę islamizacji kraju i zawłaszczenia władzy. Działalność Bractwa została zakazana, a jej liderzy i działacze aresztowani. W związku z trwającą dyskusją dotyczącą wpisania Bractwa Muzułmańskiego na listę zagranicznych organizacji terrorystycznych Departamentu Stanu USA przez administrację Donalda Trumpa warto przypomnieć historię oraz wpływ organizacji i jej głównych ideologów na rozwój islamskiego fundamentalizmu.

Słowa kluczowe: Al-Kaida, dżihad, Egipt, Bractwo Muzułmańskie, Hassan al-Banna, państwo islamskie, Muhammad Mursi, Sajjid Kutb, szariat

Key words: Al-Qaida, jihad, Egypt, Muslim Brotherhood, Hassan al-Banna, Islamic state, Mohammed Morsi, Sayyid Qutb, sharia

Skala niezadowolenia oraz determinacja demonstrantów na ulicach egipskiej stolicy w kwestii ustąpienia prezydenta Hosni Mubaraka¹ i przeprowadzenia demokra-

¹ Według danych prezentowanych przez portal internetowy The Guardian w artykule *Mubarak family fortune could reach \$70bn, says expert*, fortuna rodziny Hosni Mubaraka – prezydenta Egiptu – szacowana była na 70 miliardów dolarów i ulokowana była zarówno w szwajcarskich, jak i brytyjskich bankach. Bogactwo Mubaraka porównywalne było do majątków posiadanych przez przywódców państw Zatoki Perskiej. Oprócz pałaców, także przejętych po poprzednich władcach

tycznych reform doprowadziły do krwawych starć, a w konsekwencji do śmiertelnych ofiar². Punktem kulminacyjnym protestów w Egipcie był tak zwany marsz miliona, który odbył się 1 lutego 2011 r. Perspektywa upadku reżimu Mubaraka i zakończenie ponadpięćdziesięcioletnich autokratycznych rządów spowodowały, że do protestów przyłączyły się stojące dotychczas z boku ugrupowania polityczne i organizacje, których działalność w znacznym stopniu była ograniczona przez trwający dekady stan wyjątkowy oraz ograniczoną reprezentację w parlamencie³. Pojawiły się spekulacje na temat, kto czy też jakie ugrupowania przejmą kontrolę nad kierunkiem mających nastąpić przemian. Największe obawy związane z przyszłością kraju dotyczyły ewentualnego przejścia władzy przez jedną z najstarszych egipskich organizacji islamistycznych – Stowarzyszenie Braci Muzułmanów (Dżama'at al-Ichwan al-Muslimin). Ideologia tego pozostającego przez lata w głębokiej konspiracji i poddawanego regularnym prześladowaniom ugrupowania dała początek wielu współczesnym islamskim organizacjom terrorystycznym, które na obszarze Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej dążą do ustanowienia systemu rządów opartego na prawie szariat.

Islamskie zagrożenie

Dojście do władzy ortodoksyjnej organizacji sunnickiej Bractwa Muzułmańskiego, które pod rządami Mubaraka nie doczekało się zalegalizowania działalności, stanowiło problem nie tylko dla Izraela, którego istnienie przez Stowarzyszenie było kwestionowane, ale także egipskich polityków, biznesmenów i zamieszkującej w tym kraju społeczności Koptów. Perspektywa udziału w sprawowaniu władzy przez przedstawicieli Braci Muzułmanów wiązała się z możliwą islamizacją kraju, odejściem od oczekiwanych przez demonstrantów demokratycznych zmian oraz zniesieniem wolności gospodarczej. Natomiast Bracia Muzułmanie, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym oraz mając na uwadze perspektywę wyborów, utworzyli poli-

Egiptu, w skład majątku wchodziły ogromne posiadłości i hotele wokół słynnego turystycznego resortu Sharm el-Sheikh. Według niektórych egipskich gazet rodzina Mubaraków przywłaszczała sobie także część wpływów z dochodów Kanału Sueskiego. P. Inman, *Mubarak family fortune could reach \$70bn, says expert*, The Guardian, 4 February 2011, www.theguardian.com/world/2011/feb/04/hosni-mubarak-family-fortune (dostęp: 1.02.2017).

² W Egipcie od 1914 roku istnieje prawo, które wykorzystywane było przez kolejne rządy do prześladowania opozycji. Według Ustawy nr 10 z 1914 r. *Prawo o zgromadzeniach*, wprowadzono kary za udział w zgromadzeniu pięciu i więcej osób, jeśli naruszało to porządek publiczny. Prawo to zostało wprowadzone przez Brytyjczyków, którzy w ten sposób zwalczali protesty miejscowej ludności. Pomimo że parlament Egiptu w 1928 roku uznał tę ustawę za niezgodną z konstytucją i naruszającą prawo do zgromadzeń, kolejne rządy jak choćby Gamala Nassera w 1968 r., Anwara Sadata w 1977 r. oraz obecnego prezydenta Abdela Fattaha al-Sisi skutecznie wykorzystywały tę ustawę do walki z przeciwnikami politycznymi. *The assembly law's fate: What are the implications of the challenge to the British colonial-era statute*, Mada, 6 February 2017, www.madamasr.com/en/2017/02/06/feature/politics/the-assembly-laws-fate-what-are-the-implications-of-the-challenge-to-the-british-colonial-era-statute/ (dostęp: 12.02.2017).

³ W wyborach do parlamentu Egiptu w 2000 r. rządząca Narodowa Partia Demokratyczna zdobyła 388 z 454 miejsc. *Egypt's Parliamentary Election: An Assessment of the Results*, The Estimate, 17 November 2000, www.theestimate.com/public/111700.html (dostęp: 5.02.2017).

tyczne skrzydło organizacji pod nazwą Partia Wolności i Sprawiedliwości, której liderami zostali znani z działalności w Bractwie Muhammed Mursi oraz Essam El-Erian⁴.

Dla Zachodu wówczas najodpowiedniejszym kandydatem na stanowisko prezydenta był Mohammed El Baradei, znany w świecie egipski polityk. Były dyrektor generalny Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej pełnił funkcję lidera Narodowego Stowarzyszenia na Rzecz Zmian, w skład którego wchodził reformatorzy, żądający przede wszystkim zniesienia stanu wyjątkowego⁵ oraz zreformowania egipskiego systemu politycznego, a przede wszystkim zmiany konstytucji.

Wokół Narodowego Frontu na Rzecz Zmian, utworzonego przez El Baradeiego w lutym 2010 roku, skupiły się powstałe w 2004 roku dwie partie, których działalność dotyczyła obrony praw robotników, wzrostu wysokości płacy minimalnej oraz zmian w konstytucji. Były to organizacje: Ruch 6 Kwietnia i Partia Kefaya (Dość), która sprzeciwiała się kolejnej kadencji Mubaraka oraz domagała się liberalizacji systemu politycznego.

Pomimo restrykcyjnej polityki prowadzonej w okresie autorytarnych rządów w Egipcie występowały także partie i ruchy, które w większości powstały w okresie władzy Mubaraka. Najważniejsze z nich to liberalne ugrupowanie Partia Wafd, lewicowa Tagammu Party, Narodowa Unia Postępowa (National Progressive Union). Bez wątplenia najlepiej zorganizowaną i posiadającą największe fundusze organizacją, było nielegalne i zarazem najstarsze Stowarzyszenie Braci Muzułmanów (The Society of the Muslim Brotherhood). W tym przypadku organizacja ta była zmuszona do sojuszu z partiami, które mogły wówczas działać legalnie i kuchennymi drzwiami wprowadzać swoich członków do parlamentu, którzy nierzadko integrowali się z ówczesnym systemem władzy. Pomimo tych okoliczności większość partii opozycyjnych wzywała wówczas reżim Mubaraka do przeprowadzenia politycznych reform oraz jego ustąpienia⁶.

Największym problemem związanym z porozumieniem się opozycji we wspólnej walce przeciwko reżimowi była kwestia, w jaki sposób doprowadzić do przeprowadzenia reform. Część opozycji sugerowała negocjacje, natomiast inni żądali bezwzględnego ustąpienia Mubaraka. Wiceprezydent Egiptu, były szef wywiadu Omar Suleiman, prowadził rozmowy z opozycją w sprawie pozostawienia Mubaraka przy władzy i umożliwienia mu wprowadzenia politycznych reform. Jednakże przeciwko tej propozycji zdecydowanie zaprotestowali El Baradei, Ajman Nour, Ghazil Harb oraz protestujący na Placu Tahrir (Plac Wyzwolenia)⁷.

⁴ *Bractwo Muzułmańskie utworzyło własną, świecką partię w Egipcie*, Gazeta Prawna, 30 kwietnia 2011, www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/509757,bractwo-muzulmanskie-utworzylo-wlasna-swiecka-partie-w-egipcie.html (dostęp: 2.02.2017).

⁵ Stan wyjątkowy w Egipcie został wprowadzony 1981 r., ponownie został przedłużony w maju 2008 r., nadane zostało wówczas policji prawo do zatrzymania. K. Abaza, *Egypt: Evolution Theory*, The Journal of International Security Affairs, 2008, vol. 15, www.ciaonet.norg/catalog/7333 (dostęp: 31.01.2017).

⁶ K. Abaza, *Uniting Egypt's Opposition. Who Are the Protestors and What Do They Want?*, Foreign Affairs, 9 February 2011, www.foreignaffairs.com/articles/67371/khairi-abaza/uniting-egypts-opposition (dostęp: 5.01.2017).

⁷ Tamże.

Po rezygnacji z urzędu prezydenta Egiptu i rozwiązaniu rządzącej Partii Narodowo-Demokratycznej w kwietniu 2011 roku⁸ na egipskiej scenie politycznej pojawiła się próżnia. Do rywalizacji o władzę między innymi przystąpiło Stowarzyszenie Braci Muzułmanów, które głosząc społeczno-gospodarcze hasła w sprzyjających organizacji warunkach, spodziewało się sukcesu wyborczego⁹. Splot okoliczności związany z „arabską wiosną”, nazywaną także „islamskim przebudzeniem”, umożliwił organizacji wyjście z podziemia i osiągnięcie celu, który przyświecał Braciom Muzułmanom od momentu powstania. Pozostające dotąd na uboczu i zdelegalizowane Bractwo stało się jednym z dwóch najważniejszych graczy w walce o władzę, pomimo że reprezentowało zgoła odmienną wizję przebudowy egipskiego systemu politycznego.

Wobec ewentualnego zwycięstwa tej islamskiej organizacji pojawiło się pytanie, w którym kierunku dokona się transformacja ustrojowa Egiptu i czy głoszona przez ideologów organizacji wizja państwa islamskiego zostanie zrealizowana. Niepokój był tym bardziej uzasadniony, że nie do końca znane były intencje Stowarzyszenia Braci Muzułmanów, którego główni ideolodzy stali się inspiracją dla wielu radykalnych ruchów islamskich oraz islamskich organizacji terrorystycznych¹⁰.

Przybliżenie historii powstania Stowarzyszenia Braci Muzułmanów, działalności oraz roli, jaką odegrało ono w sformułowaniu islamskiej alternatywy dla świeckiego państwa oraz wpływu na powstanie innych organizacji islamistycznych, w tym także terrorystycznych, z pewnością jest odpowiedzią uzasadniającą ówczesne obawy.

Hassan al-Banna – w obronie tradycji

Za założyciela pierwszej islamistycznej organizacji pod nazwą Stowarzyszenie Braci Muzułmanów uznaje się Hassana al-Bannę. Hassan al-Banna urodził się w 1906 r. w prowincji Buhrya w Egipcie. Pochodził z religijnej rodziny, ojciec jego był imamem, a Hassan wychowany został na surowych zasadach islamu. Al-Banna swoje religijne zainteresowania skierował w stronę sufizmu praktykowanego przez niektórych członków sunnickiego odłamu islamu. W 1923 r. wyjechał do Kairu, który w ówczesnym czasie znajdował się pod wpływem kultury z Zachodu. Mimo że Egipt już

⁸ Decyzję o rozwiązaniu partii podjął Naczelny Sąd Administracyjny w Egipcie 16 kwietnia 2011 r. Partii zarzucono udział w oszustwach wyborczych oraz korupcję w okresie sprawowania rządów Mubaraka. *Egypt Election: National Democratic Party*, The Cairo Review of Global Affairs, 13 November 2011, www.thecaireview.com/tahrir-forum/egypt-elections-national-democratic-party/ (dostęp: 31.01.2017).

⁹ W sprzyjających warunkach dla partii wywodzących się z organizacji islamistycznych, czyli w pogarszającej się sytuacji gospodarczej w kraju, chaosie organizacyjnym w środowiskach sekularystycznych, partie te liczyły na zdobycie 60% mandatów w nowym parlamencie. J. Zdanowski, *Rola Bractwa Muzułmańskiego i islamizmu w polityce Egiptu i Bliskiego Wschodu*, [w:] *Bliski Wschód coraz bliżej*, red. J. Danecki, S. Sulowski, Warszawa 2011, s. 243.

¹⁰ W jednym z wywiadów dla Today's Zaman ElBaradei podkreślił, że nie postrzega Braci Muzułmanów jako organizacji radykalnej. *Mohamed ElBaradei: Muslim Brotherhood not radical*, IKHWANWEB, The Muslim Brotherhood Official English web site, 23 February 2011, www.ikhwanweb.com/article.php?id=28087 (dostęp: 31.01.2017).

wówczas miał ograniczoną niepodległość i własną konstytucję, dominacja europejskiego systemu prawnego trwała jeszcze przez wiele lat. Podczas nauki w Dar al-Ulum¹¹, w którym można było otrzymać wykształcenie zarówno świeckie, jak i religijne (islamskie), był świadkiem postępującej westernizacji swego kraju. Obawa przed nasilającymi się wpływami Zachodu skłoniła go do poszukiwania alternatywnej drogi do modernizacji społeczeństwa Egiptu oraz walki o poprawę społecznej i materialnej sytuacji. Dodatkowym bodźcem do działania było rozczarowanie słabnącą pozycją muzułmańskich uczonych z Uniwersytetu Al-Azhar, których wówczas sprowadzono tylko do roli doradczej oraz nauczycieli¹².

Deprecjonowanie pozycji muzułmańskich uczonych w Egipcie między innymi wywarło wpływ na powstanie muzułmańskich organizacji fundamentalistycznych, które głosiły powrót do tradycyjnych wartości i dążyły do przywrócenia szraiatu w Egipcie. Jak napisał Edward Szymański w książce *Wprowadzenie do cywilizacji świata arabskiego*, zdanie „Koran jest naszą konstytucją” było jednym z głównych głoszonych wówczas haseł. Być może i ten czynnik przeważał o tym, że al-Banna postanowił oddać się pracy nauczyciela, którego jednym z celów było wskazanie religii, zarówno dorosłym jak i dzieciom, jako źródła dobrego samopoczucia i szczęścia w życiu¹³. Chociaż nie ulega wątpliwości, iż to szkodliwe skutki zachodniego stylu życia i postępująca w Egipcie sekularyzacja wpłynęły na dalsze jego losy. Młody al-Banna do swoich przemyśleń nawiązywał podczas modlitw oraz pracy w mieście al-Isma’ilija, położonym nad Kanałem Sueskim, a uchodzącym za symbol kolonialnej zależności od obcych mocarstw¹⁴.

Hassan al-Banna w 1928 r. wraz z kilkoma przyjaciółmi, pobożnymi muzułmanami, oraz za ich namową złożył przysięgę, w której on i jego współtowarzysze nazwali siebie braćmi w służbie islamu – Braćmi Muzułmańskimi. Tak powstała organizacja al-Ichwan al-Muslimin, która potocznie nazywana także jest Bractwem Muzułmańskim, a która pomimo różnych niesprzyjających okoliczności przetrwała do dnia dzisiejszego.

Na czele organizacji stanął jej założyciel al-Banna. Otrzymał on tytuł *Murshi-e-Aam*, najwyższego lidera. Bractwo Muzułmańskie bardzo szybko poszerzało swoje wpływy i zyskiwało nowych zwolenników. Organizacja, która na początku swego istnienia liczyła zaledwie sześciu członków, już po pięciu latach istnienia miała ich około 1000. W 1937 r. liczba członków Bractwa wzrosła do 200 tys., w 1943 r. do 500 tys., a w 1945 r. liczba członków al-Ichwan osiągnęła liczbę blisko 2 milionów¹⁵. Warto podkreślić, że Bractwo Muzułmańskie miało swoje struktury także w innych

¹¹ Dom Nauk – instytucja kształcąca nauczycieli szkół średnich oraz doksztalająca urzędników. E. Szymański, *Wprowadzenie do cywilizacji świata arabskiego*, Warszawa 2008, s. 91.

¹² Tamże, s. 64.

¹³ *Hasan al-Banna and his political thought of Islamic Brotherhood*, IKHWANWEB, The Muslim Brotherhood Official English web site, 13 May 2008, www.ikhwanweb.com/article.php?id=17065 (dostęp: 31.01.2017).

¹⁴ J. Zdanowski, *Rola Bractwa Muzułmańskiego...*, s. 230.

¹⁵ O. Guitta, *Muslim Brotherhood Parties in the Middle East and North Africa (MENA) Region*, Centre For European Studies, September 2010, www.martenscentre.eu/sites/default/files/publication-files/muslim_brotherhood_parties_1.pdf (dostęp: 5.02.2017).

krajach Bliskiego Wschodu oraz Północnej Afryki. Na liście tej znalazły się takie państwa, jak Sudan, Arabia Saudyjska, Palestyna¹⁶ (Izrael), Syria, Liban, Maroko czy nawet Malezja¹⁷. Struktura organizacyjna Bractwa opierała się na hierarchiczności, która miała odzwierciedlać islamski porządek, a zarazem ułatwić wprowadzenie go w życie w Egipcie. Jak podkreślił Henry Kissinger w książce *Porządek światowy*,

Bractwo Al-Banny – powstałe jako nieformalne zgromadzenie pobożnych muzułmanów oburzonych brytyjską kontrolą nad egipską strefą Kanału Sueskiego – rozrosło się w ogólnokrajową organizację społeczno-polityczną z dziesiątkami tysięcy członków, komórkami we wszystkich egipskich miastach i skuteczną siecią propagandową kolportującą pisane przez Al-Bannę komentarze na temat bieżących wydarzeń. Zdobycie szacunek w regionie swoim poparciem dla zorganizowanego w latach 1937–1939 w brytyjskim mandacie Palestyny nieudanego antybrytyjskiego i antysyjonistycznego powstania arabskiego¹⁸.

O sile organizacji decydowały także jej struktury oraz skomplikowane procedury związane z przyjęciem oraz przynależnością do organizacji. Rygorystyczne standardy spowodowały, że Bractwo stało się organizacją doskonale zorganizowaną, z oddolną siecią powiązań społecznych¹⁹.

Istotnym elementem ideologii głoszonej przez al-Bannę była koncepcja oparta na trzech zasadach: panislamizmu, muzułmańskiej drogi rozwoju i demokracji muzułmańskiej²⁰. Osiągnięcie założonych celów mogło jednak nastąpić poprzez przywrócenie pierwotnych zasad islamu i zbudowanie społecznego porządku według Koranu, co ostatecznie doprowadziłoby do jedności arabskiej, następnie jedności islamskiej, a ostatecznie miałyby ona objąć cały świat²¹. Jednak to, co było niepokojące w koncepcji al-Banny to sposób, w jaki zamierzał on pogodzić istniejące sprzeczności pomiędzy światem muzułmańskim a niemuzułmańskim. Pomimo iż al-Banna przeciwny był stosowaniu metod terrorystycznych jako środków do osiągnięcia celu, to nie ma pewności, czy jego plan odrodzenia islamu i walki z zachodnimi wpływami zakładał tę metodę, która odrzucała „dżihad miecza”²². Tym bardziej, że dżihad został uznany przez założyciela Bractwa za jeden z filarów wiary i obowiązków każdego muzułmanina.

¹⁶ W Palestynie Bractwo Muzułmańskie powstało już w 1935 roku.

¹⁷ Bracia Muzułmańscy stworzyli swoistą międzynarodówkę. Organizacja posiadała swoje struktury także w Indonezji, Pakistanie, Iranie, Iraku i wielu innych krajach islamskich, które wpisywały się w koncepcję utworzenia wspólnoty islamskiej.

¹⁸ H. Kissinger, *Porządek światowy*, tłum. M. Antosiewicz, Wołowiec 2017, s. 116.

¹⁹ Zob. szerz.: A. Zięba, *Bractwo muzułmańskie na scenie politycznej Egiptu*, [w:] *Zmiany polityczne w państwach arabskich. Wybrane zagadnienia ustrojowe*, Warszawa 2012, s. 310.

²⁰ Zob. szerz.: tamże, s. 302.

²¹ H. Kissinger, *Porządek światowy...*, s. 117.

²² W grudniu 1948 roku działalność Bractwa Muzułmańskiego została zakazana. Decyzję o rozwiązaniu organizacji podjął ówczesny premier Egiptu, który obawiał się rosnącej popularności i niezależności organizacji. Majątek organizacji został przejęty przez państwo, a wielu jej członków aresztowanych. Kilka tygodni później zamordowany został premier Egiptu przez jednego z członków Bractwa. Zamach na życie Hasana al-Banny i jego śmierć w dniu 12 lutego 1949 roku była prawdopodobnie odpowiedzią rządu za śmierć premiera. Al-Banna zginął w wieku 43 lat. *Hasan al-Banna and his political thought...*

Radikalizm – dziedzictwo Kutba

Wszelkie wątpliwości w tym zakresie rozwił jeden z najbardziej znanych kontynuatorów dzieła al-Banny Sajjid Kutb, znawca Koranu i ideolog Bractwa Muzułmańskiego. Na uwagę zasługuje radykalizm Kutba w głoszonych poglądach i przede wszystkim przejawiający się w jego nawoływaniu do przywrócenia kalifatu, ustawodawstwa opartego wyłącznie na prawie muzułmańskim i zwalczania wszelkich przejawów odstępstwa od przestrzegania Koranu²³.

Sajjid Kutb po powrocie ze Stanów Zjednoczonych, dokąd został skierowany przez Ministerstwo Edukacji Egiptu, tylko utwierdził się w przekonaniu, że zachodni styl życia opiera się na materializmie, rasizmie i swobodzie obyczajów seksualnych. Samych Amerykanów uważał za prymitywnych i w zachowaniu przypominających jaskiniowców²⁴. Także nie bez wpływu na dalsze poglądy Kutba pozostawał fakt, że jego pobyt w Stanach Zjednoczonych zbiegł się z pierwszą wojną izraelsko-arabską. Akceptacja przez amerykańską opinię publiczną prowadzonej przez Izrael polityki w regionie oraz upokorzenie arabskiej społeczności (*nakba*) z pewnością przyczyniły się do odrzucenia wartości oferowanych przez Zachód. Natomiast po śmierci (morderstwie) założyciela Bractwa Muzułmańskiego, al-Banny, nie miał już żadnych wątpliwości w kwestii wyboru sposobu obrony islamu przed próbami jego deprecjowania²⁵.

Za rządów prezydenta Egiptu Gamala Abdela Nasera działalność Braci Muzułmanów w Egipcie została zakazana, a blisko 4 tys. członków organizacji, pośród których znajdował się także Kutb, zostało aresztowanych. Torturowany i skazany na 15 lat więzienia Sajjid Kutb, ostatecznie pod zarzutem przygotowania spisku przeciwko egipskim władzom, został powieszony 29 sierpnia 1966 r.²⁶

Sajjid Kutb w spadku pozostawił jedno z najważniejszych dzieł *Ma'alim fi at-tarik* (Słupy milowe na drodze). W jego ocenie ludzkość, która zagrożona była nie tylko nuklearnym samozniszczeniem, ale także brakiem podstawowych wartości, stanęła na skraju przepaści. Dynamika Zachodu straciła swoją siłę, a marksistowska ideologia, która nie zdała egzaminu, chyliła się ku upadkowi. W tej sytuacji w opinii Kutba nadeszła kolej na islam, muzułmanów oraz rządy oparte na prawie boskim – szariacie – które ustanowione zostałyby w drodze rewolucji islamskiej²⁷. Uniwersalny islam w ocenie Kutba stanowił jedyną prawdziwą formę wolności. Wszystkie rządy w regionie Kutb uznawał za „nieislamskie i bezprawne”²⁸.

²³ J. Zdanowski, *Rola Bractwa Muzułmańskiego...*, s. 233.

²⁴ S. Qutb, *Milestones*, www.kalamullah.com/Books/Milestones%20Special%20Edition.pdf (dostęp: 31.01.2017).

²⁵ Tamże.

²⁶ A. McGregor, *Al-Qaeda's Egyptian Prophet: Sayyid Qutb and the War On Jahiliya*, The Jamestown Foundation, 4 May 2005, <https://jamestown.org/program/al-qaedas-egyptian-prophet-sayyid-qutb-and-the-war-on-jahiliya/> (dostęp: 31.01.2017).

²⁷ S. Qutb, *Milestones...*

²⁸ H. Kissinger, *Porządek światowy...*, s. 119.

Dżihad – obowiązek każdego muzułmanina

Ideologiem, który kontynuował dziedzictwo Kutba, był przedstawiciel nowego pokolenia radykalnych islamskich aktywistów²⁹, lider kairskiego Dżihadu – Abd as-Salam Faradž³⁰. W książce *Dżihad: zaniebany obowiązek*, której autorem jest Faradž, zwracał uwagę, że muzułmańskie państwo powinno być rządzone zgodnie z szariatem. Dojście do tego stanu prowadzone jest poprzez walkę zbrojną z wszystkimi, którzy sprzeciwiają się tej idei i odrzucają zasady islamu. Wprowadzenie islamskiego prawa oraz ustanowienie kalifatu jest obowiązkiem każdego muzułmanina³¹.

Warto zauważyć, że w tamtym czasie w Egipcie pogłębiały się społeczne różnice wynikające z bogactwa i nierównomiernego podziału dóbr, co prowadziło do wzrostu nastrojów nawołujących do powrotu do tradycyjnych wartości islamu. Faradž ówczesnym rządzącym stawiał zarzuty odejścia od islamu i serwilizm wobec Zachodu, co ostatecznie zakończyło się zamachem na prezydenta Egiptu Anwara Sadata³². Zamordowany prezydent Egiptu Sadat, który uchodził za człowieka religijnego³³, został oskarżony o odstępstwo od wiary i *dżihadu* oraz uznanie państwa Izrael, czyli odstąpienie ziemi muzułmańskiej narodowi niemuzułmańskiemu³⁴.

Pośród postaci, które wywarły wpływ na radykalizację islamskich organizacji i ich terrorystyczną działalność, a posiadających związki z Bractwem Muzułmańskim, jest także ideolog i działacz syryjskiego odłamu Bractwa Muzułmańskiego Mustafa as-Sibai. Uznawany za teoretyka socjalizmu muzułmańskiego as-Sibai za kryzys świata islamu obwiniał europejską ekspansję, która doprowadziła do westernizacji i upadku tradycyjnych wartości wyznawanych przez muzułmanów. W 1982 r. to właśnie Bracia Muzułmanie ogłosili w Syrii powstanie przeciwko reżimowi Hafeza al-Assada, co przeplacili delegacją, krwawymi represjami i wprowadzeniem kary śmierci za przynależność do tej organizacji³⁵.

Obecnie za nieoficjalnego ideologa Bractwa Muzułmańskiego uchodzi zamieszkały w Doha Jusuf al-Kardawi, który znany jest z radykalnych poglądów oraz fatw legitymizujących terroryzm. W swoich przemowach nawoływał do walki przeciwko Stanom Zjednoczonym, zabijania homoseksualistów i Żydów. Natomiast szyitów al-Kardawi określił jako heretyków³⁶. Władze Egiptu w maju 2015 r. Kardawiego skazały *in absentia* na karę śmierci, a Interpol wydał nakaz aresztowania.

Podobnie władze Egiptu postąpiły w przypadku lidera Bractwa Muzułmańskiego Mohammeda Badie, który oskarżony został o przygotowania do zamachu na pań-

²⁹ S. Qutb, *Milestones...*

³⁰ Al-Faradž został stracony w kwietniu 1982 r.

³¹ M.A.S. Faraj, *Jihaad. The absent obligation*, <https://islamfuture.files.wordpress.com/2009/11/jihad-the-absent-obligation.pdf> (dostęp: 2.02.2017).

³² Zob. szerz.: S. Kosmyńska, *Od Boga do terroru. Rola religii w ideologii dżihadyzmu na przykładzie organizacji Al-Kaida*, Łódź 2012, s. 214.

³³ E. Szymański, *Wprowadzenie do cywilizacji...*, s. 65.

³⁴ H. Kissinger, *Porządek światowy...*, s. 120.

³⁵ Szacuje się, że w brutalnie stłumionym przez Hafeza powstaniu zginęło około 25 tys. osób.

³⁶ *Egyptian Presidential Election – Sheik Yusuf Qardawi*, Jewish Virtual Library, June 2012, www.jewishvirtuallibrary.org/egyptian-presidential-elections-sheik-yusuf-qaradawi (dostęp: 2.02.2017).

stwo, a który także uważał, że oczekiwane przez społeczeństwo zmiany możliwe są tylko w drodze dżihadu³⁷.

Bractwo Muzułmańskie a terroryzm

Dziedzictwo Sajjida Kutba, a przede wszystkim koncepcja władzy bezbożnej i władzy Boga na ziemi, jak pisze Jerzy Zdanowski, stały się argumentem na rzecz stosowania przemocy i terroru takich islamskich grup, jak: Dżihad, Gama'at Islamijja, Takfir wa-l-Hidżra, algierskiego Muzułmańskiego Frontu Ocalenia, czy palestyńskiego Hamasu, uważanego za odłam Bractwa Muzułmańskiego³⁸. Równie ważne jest to, że poglądy Kutba stały się podstawą salafickiej ideologii głoszonej przez pochodzącego z Egiptu Ajmana Zawahiriego, radykalnego islamistę i obecnego lidera al-Kaidy. Egipski terrorysta współodpowiedzialny za organizację zamachów z 11 września do śmierci Osamy bin Ladena uważany był za głównego ideologa organizacji. Wcześniej był członkiem terrorystycznej organizacji Egipskiego Islamskiego Dżihadu oraz założycielem Islamskiego Frontu na rzecz Dżihadu przeciwko Żydom oraz Krzyżowcom – sieci islamskich organizacji wywodzących się z różnych krajów, a działających pod parasolem al-Kaidy³⁹.

Związki z Bractwem Muzułmańskim miał także czerpiący z pism Kutba Saudyjczyk Osama bin Laden, który według Zawahiriego należał do Bractwa Muzułmańskiego Półwyspu Arabskiego, zanim wyjechał do Afganistanu⁴⁰. Osama bin Laden, który współuczestniczył w założeniu Al-Kaidy (Baza), wypowiedział wojnę saudyjskiemu rządowi oraz niekierującym się *szariatem* rządowi na Bliskim Wschodzie, a także ich sprzymierzeńcom. Jedynym sposobem walki z istniejącymi nieprawościami miały być zamachy oraz terror, o czym wkrótce przekonał się cały świat, a organizacja osiągnęła zasięg globalny⁴¹.

Listę osób związanych z Al-Kaidą należy jeszcze uzupełnić o inną postać, która wywarła wpływ na Osamę bin Ladena, a mianowicie Abd Allaha Jusufa Azzama, palestyńskiego szejka, który także odegrał istotną rolę w promowaniu dżihadu. Az-

³⁷ *Egypt condemns to death Muslim Brotherhood chief Mohammed Badie and 13 others*, The Telegraph, 16 March 2015, www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/egypt/11476156/Egypt-condemns-to-death-Muslim-Brotherhood-chief-Mohammed-Badie-and-13-others.html (dostęp: 5.02.2017).

³⁸ J. Zdanowski, *Rola Bractwa Muzułmańskiego...*, s. 233.

³⁹ Do Bractwa Muzułmańskiego Zawahiri wstąpił, kiedy miał 14 lat. Po aresztowaniu Kutba wstąpił do Egipskiego Islamskiego Dżihadu, ekstremistycznej organizacji, która odpowiedzialna była za szereg zamachów terrorystycznych w Egipcie. Zawahiri odpowiadał między innymi za próbę zamachu na prezydenta Egiptu Mubaraka w Etiopii w 1995 r. oraz ataku na turystów z Europy w Luksorze w 1997 r. *Profile of Dr. Ayman al-Zawahiri, Osama bin Laden's Heir as Leader of Al-Qaeda*, The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 19 June 2011, www.terrorism-info.org.il/data/pdf/pdf_11_125_2.pdf (dostęp: 2.02.2017).

⁴⁰ *Al-Qaeda Leader Ayman Al-Zawahiri: Bin Laden Emerged From The Muslim Brotherhood*, MEMRI, 27 September 2012, www.memri.org/reports/al-qaeda-leader-ayman-al-zawahiri-bin-laden-emerged-muslim-brotherhood (dostęp: 2.02.2017).

⁴¹ H. Kissinger, *Porządek światowy...*, s. 135.

zam, członek Bractwa Muzułmańskiego, studiował na Islamskim Uniwersytecie Al Azhar w Kairze, a następnie był wykładowcą na uniwersytecie w Dżeddah w Arabii Saudyjskiej. To właśnie tam spotkał się z Osamą bin Ladenem, z którym później w Pakistanie wspólnie wspierali afgańskich mudżahedinów w dżihadzie przeciwko okupacji radzieckiej⁴².

Głoszone przez ideologów Egipskiego Stowarzyszenia Braci Muzułmanów poglądy stały się z czasem dewizą większości radykalnych islamskich ugrupowań fundamentalistycznych i dżihadystów. Dualistyczny podział na *dar-al harb* i *dar al-Islam* (świat niewiernych – wojny i świat islamu) wyraźnie wskazuje, że wyznający ten nurt islamu muzułmanie będą dążyć do podboju tego, co w ich przekonaniu jest odstępstwem od wiary.

Zarówno Al-Kaida, palestyński Hamas stosujący taktykę terroru przeciwko Izraelowi, afgańscy talibowie, Partia Wyzwolenia Hisb at-Tahrir czy libański Hezbollah⁴³ to organizacje, w których idea islamskiego kalifatu oraz dżihadu jest wyraźnie obecna. W ostatnim czasie dołączyły do tego grona takie ugrupowania, jak choćby nigeryjski Boko Haram, Islamskie Państwo Iraku i Lewantu, Front Podboju Lewantu czy też inne organizacje terrorystyczne z Afryki Północnej, które na kontrolowanych terenach ustanawiają prawo szariatu i proklamują przynależność do islamskiego kalifatu.

Próba islamizacji

Natomiast sami Bracia Muzułmanie w 2012 r. przejęli władzę w Egipcie, a na czele państwa stanął przywódca organizacji Mohammed Mursi, który w demokratycznych wyborach został wybrany na prezydenta. Poparcia Mursiemu udzieliły jeszcze bardziej radykalne organizacje polityczne (al-Nour), które wkrótce rozpoczęły w Egipcie kampanię zastraszania wobec kobiet, mniejszości oraz dysydentów.

Pozostający pod wpływem fundamentalistów oraz rządzący za pomocą dekretów prezydent Mursi podjął działania zmierzające do uchwalenia nowej konstytucji. Przygotowanie nowej ustawy zasadniczej odbyło się bez udziału środowisk świeckich i mniejszości wyznaniowych, których wcześniejsze uwagi do projektu nowej konstytucji zostały całkowicie zignorowane. Obie zainteresowane społeczności wyraziły krytyczną opinię w stosunku do szczególnej roli szariatu w państwie, który miał być *de facto* źródłem prawa. Znamienne było to, że jego interpretacją zajmowałiby się duchowni z Uniwersytetu Al Azhar. Uzasadniony lęk przed islamizacją wzbudziły także próby ograniczenia praw kobiet, dla których normy postępowania wyznaczałby Koran.

Kolejne niepokoje społeczne oraz obawy przed ustanowieniem państwa opartego na szariacie doprowadziły do usunięcia Mursiego 3 lipca 2013 r. z urzędu prezydenta Egiptu. Władzę w kraju ponownie przejęło wojsko, które dokonywało masowych aresztowań członków Bractwa Muzułmańskiego oraz Partii Wolności i Sprawiedli-

⁴² Jusuf Azzam zginął w niewyjaśnionych okolicznościach w Peszawarze w Pakistanie.

⁴³ Hezbollah to organizacja, która szeroko wspierana była przez Bractwo Muzułmańskie w 2006 r. podczas wojny Partii Boga z Izraelem.

wości. Wszelkie demonstracje poparcia dla Mursiego zostały przez nowe wojskowe władze krwawo stłumione⁴⁴. W sierpniu 2014 r. Bractwo Muzułmańskie zostało zdelegalizowane.

Zakończenie

Bez wątpienia zarówno przejęcie władzy przez wojsko w Egipcie, jak i dalsze działania związane z delegalizacją organizacji i prześladowaniami członków Bractwa Muzułmańskiego, doprowadziły do sytuacji, w której część jego członków przyłączyła się do Islamskiego Państwa Iraku i Lewantu. Stosowane wobec członków organizacji represje uznane zostały za legitymizujące terroryzm jako formę wyrazu sprzeciwu wobec polityki państwa.

Władze Egiptu nie mają wątpliwości, że takie ugrupowania zbrojne, jak: Hasam (Stanowczość), Liwa al-Thawra (Brygady Rewolucyjne), Ansar Beit al-Makdis, które przeprowadziły wiele zamachów na siły rządowe i przedstawiciele wojskowego reżimu, mają związek z Braćmi Muzułmanami. Na obecną chwilę trudno jednoznacznie stwierdzić, czy Bractwo Muzułmańskie podąży ścieżką terroru i rzeczywiście użyje „dżihadu miecza”, by doprowadzić do realizacji głoszonej przez Sajjida Kutba idei państwa islamskiego. Świat islamu pozostaje podzielony jak nigdy dotąd, co oznacza, że osiągnięcie tego celu wydaje się mało prawdopodobne.

W dniu 7 marca 2014 r. Arabia Saudyjska, która w latach pięćdziesiątych udzieliła schronienia Braciom Muzułmanom z Egiptu, uznała tę organizację za terrorystyczną. Przede wszystkim Saudyjczycy uznali Bractwo za zagrożenie dla monarchii oraz innych państw Zatoki Perskiej⁴⁵. Wkrótce tę samą decyzję podjął rząd Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

Nad wpisaniem Bractwa Muzułmańskiego, najbardziej wpływowej organizacji islamskiej, na listę organizacji terrorystycznych zastanawia się także nowy prezydent Stanów Zjednoczonych Donald Trump. Na podjęcie decyzji naciskają zarówno pravicowe środowiska w USA⁴⁶, jak i Egipt oraz wcześniej wymienione Zjednoczone Emiraty Arabskie⁴⁷.

⁴⁴ Mursiego od władzy odsunął naczelny dowódca sił zbrojnych Egiptu gen. Abd el-Fateh es-Sisi, który cieszył się 93% poparciem społecznym. Egipski sąd skazał na karę śmierci 529 członków Bractwa Muzułmańskiego pod zarzutem popełnienia morderstw. *Egipt: 529 członków Bractwa Muzułmańskiego skazano na śmierć*, Newsweek, 24 marca 2014, www.newsweek.pl/swiat/egipt-wyrokn-czlonkow-bractwa-muzulmanskiego-newsweek-pl,artykuly,282723,1.html (dostęp: 3.02.2017).

⁴⁵ S. Lacroix, *Saudi Arabia's Muslim Brotherhood predicament*, The Washington Post, 20 March 2014, www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2014/03/20/saudi-arabias-muslim-brotherhood-predicament/?tid=a_inl (dostęp: 2.02.2017).

⁴⁶ Jednym z orędowników wpisania organizacji na tę listę jest Frank Gaffney – założyciel i prezydent Centrum Polityki Bezpieczeństwa w Waszyngtonie, autor *Sharia: The Threat to America*. Gaffney twierdzi, że cele tej organizacji są takie same jak Państwa Islamskiego, Talibanów, Al-Szabab, Boko Haram, Frontu Wyzwolenia Lewantu czy Al-Kaidy. *Frank Gaffney*, Center for Security Policy, www.centerforsecuritypolicy.org/about-us/frank-gaffney/ (dostęp: 5.02.2017).

⁴⁷ Oprócz wymienionych krajów Bractwo Muzułmańskie uznawane jest za organizację terrorystyczną przez Rosję i Syrię.

Nie oznacza to jednak, że antagonistyczne nastawienie cechuje wszystkie odłamy Bractwa Muzułmańskiego lub partie korzystające z jego ideologicznego dorobku. W takich krajach, jak Kuwejt, Bahrajn, Jordania, Maroko, Tunezja czy nawet Izrael, partie odwołujące się do ideologii Bractwa lub mające z nim związki podejmują próbę współpracy na płaszczyźnie parlamentarnej. W Jemenie natomiast członkowie islamskiej partii al-Islah walczą po stronie Arabii Saudyjskiej i wspierają rząd prezydenta al-Mansoura al-Hadiego. Współczesne znaczenie organizacji dostrzegli niektórzy analitycy i obserwatorzy wydarzeń na Bliskim Wschodzie. Zróżnicowane ideologicznie i prowadzące szeroką działalność prospołeczną Bractwo Muzułmańskie jest obecnie islamską alternatywą dla poszerzającego wpływy radykalnego Islamskiego Państwa Iraku i Lewantu. Uznanie tej organizacji za terrorystyczną może wywołać nieoczekiwane rezultaty i doprowadzić do chaosu w niestabilnym świecie islamu.

Nie zmienia to jednak faktu, że utworzona przez Stowarzyszenie Braci Muzułmanów sieć organizacji i wzajemnych powiązań oparta na ideologii, która nie tylko usprawiedliwia stosowanie terroru, ale wręcz do niego nawołuje, dała początek ruchom i organizacjom, które stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Mimo że większość z nich nie ma związków z egipskim Stowarzyszeniem, stały się *de facto* jego wytworem.

Bibliografia

- Kissinger H., *Porządek światowy*, tłum. M. Antosiewicz, Wołowiec 2017.
- Kosmynka S., *Od Boga do terroru. Rola religii w ideologii dżihadyzmu na przykładzie organizacji Al-Kaida*, Łódź 2012.
- Szymański E., *Wprowadzenie do cywilizacji świata arabskiego*, Warszawa 2008.
- Zdanowski J., *Rola Bractwa Muzułmańskiego i islamizmu w polityce Egiptu i Bliskiego Wschodu*, [w:] *Bliski Wschód coraz bliżej*, red. J. Danecki, S. Sulowski, Warszawa 2011.
- Zięba A., *Bractwo muzułmańskie na scenie politycznej Egiptu*, [w:] *Zmiany polityczne w państwach arabskich. Wybrane zagadnienia ustrojowe*, red. A. Rothert, J. Szymanek, A. Zięba, Warszawa 2012.
- Abaza K., *Egypt: Evolution Theory*, *The Journal of International Security Affairs*, 2008, vol. 15, www.ciaonet.org/catalog/7333 (dostęp: 31.01.2017).
- Abaza K., *Uniting Egypt's Opposition. Who Are the Protestors and What Do They Want?*, *Foreign Affairs*, 9 February 2011, www.foreignaffairs.com/articles/67371/khairi-abaza/uniting-egypts-opposition (dostęp: 5.01.2017).
- Al-Qaeda Leader Ayman Al-Zawahiri: Bin Laden Emerged From The Muslim Brotherhood*, MEMRI, 27 September 2012, www.memri.org/reports/al-qaeda-leader-ayman-al-zawahiri-bin-laden-emerged-muslim-brotherhood (dostęp: 2.02.2017).
- Bractwo Muzułmańskie utworzyło własną, świecką partię w Egipcie*, *Gazeta Prawna*, 30 kwietnia 2011, www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/509757,bractwo-muzulmanskie-utworzylo-wlasna-swiecka-partie-w-egipcie.html (dostęp: 2.02.2017).
- Egipt: 529 członków Bractwa Muzułmańskiego skazano na śmierć*, *Newsweek*, 24 marca 2014, www.newsweek.pl/swiat/egipt-wyrok-na-czlonkow-bractwa-muzulmanskiego-newsweek-pl,artykuly,282723,1.html (dostęp: 3.02.2017).

- Egypt condemns to death Muslim Brotherhood chief Mohammed Badie and 13 others*, The Telegraph, 16 March 2015, www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/egypt/11476156/Egypt-condemns-to-death-Muslim-Brotherhood-chief-Mohammed-Badie-and-13-others.html (dostęp: 5.02.2017).
- Egypt Election: National Democratic Party*, The Cairo Review of Global Affairs, 13 November 2011, www.thecaireview.com/tahrir-forum/egypt-elections-national-democratic-party/ (dostęp: 31.01.2017).
- Egyptian Presidential Election – Sheik Yusuf Qardawi*, Jewish Virtual Library, June 2012, www.jewishvirtuallibrary.org/egyptian-presidential-elections-sheik-yusuf-qaradawi (dostęp: 2.02.2017).
- Egypt's Parliamentary Election: An Assessment of the Results*, The Estimate, 17 November 2000, www.theestimate.com./public/111700.html (dostęp: 5.02.2017).
- Faraj M.A.S., *Jihaad. The absent obligation*, <https://islamfuture.files.wordpress.com/2009/11/jihad-the-absent-obligation.pdf> (dostęp: 2.02.2017).
- Frank Gaffney, Center for Security Policy, www.centerforsecuritypolicy.org/about-us/frank-gaffney/ (dostęp: 5.02.2017).
- Guitta O., *Muslim Brotherhood Parties in the Middle East and North Africa (MENA) Region*, Centre For European Studies, September 2010, www.martenscentre.eu/sites/default/files/publication-files/muslim_brotherhood_parties_1.pdf (dostęp: 5.02.2017).
- Hasan al-Banna and his political thought of Islamic Brotherhood*, IKHWANWEB, The Muslim Brotherhood Official English web site, 13 May 2008, www.ikhwanweb.com/article.php?id=17065 (dostęp: 31.01.2017).
- Inman P., *Mubarak family fortune could reach \$70bn, says expert*, The Guardian, 4 February 2011, www.theguardian.com/world/2011/feb/04/hosni-mubarak-family-fortune (dostęp: 1.02.2017).
- Lacroix S., *Saudi Arabia's Muslim Brotherhood predicament*, The Washington Post, 20 March 2014, www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2014/03/20/saudi-arabias-muslim-brotherhood-predicament/?tid=a_inl (dostęp: 2.02.2017).
- McGregor A., *Al-Qaeda's Egyptian Prophet: Sayyid Qutb and the War On Jahiliya*, The Jamestown Foundation, 4 May 2005, <https://jamestown.org/program/al-qaedas-egyptian-prophet-sayyid-qutb-and-the-war-on-jahiliya/> (dostęp: 31.01.2017).
- Mohamed ElBaradei: Muslim Brotherhood not radical*, IKHWANWEB, The Muslim Brotherhood Official English web site, 23 February 2011, www.ikhwanweb.com/article.php?id=28087 (dostęp: 31.01.2017).
- Profile of Dr. Ayman al-Zawahiri, Osama bin Laden's Heir as Leader of Al-Qaeda*, The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 19 June 2011, www.terrorism-info.org.il/data/pdf/pdf_11_125_2.pdf (dostęp: 2.02.2017).
- Qutb S., *Milestones*, www.kalamullah.com/Books/Milestones%20Special%20Edition.pdf (dostęp: 31.01.2017).
- The assembly law's fate: What are the implications of the challenge to the British colonial-era statute*, Mada, 6 February 2017, www.madamasr.com/en/2017/02/06/feature/politics/the-assembly-laws-fate-what-are-the-implications-of-the-challenge-to-the-british-colonial-era-statute/ (dostęp: 12.02.2017).

Summary

After victory in democratic elections, political forces representing the Muslim Brotherhood made an unsuccessful attempt at Islamization of the country and the seizure of power. The activities of the Brotherhood were banned and its activists arrested. In addition, the new Egyptian authorities have recognized the Muslim Brotherhood as a terrorist organization. Premature identification of the organization as a terrorist organization by the West could cause unexpected results and lead to chaos in the already unstable Islamic world. This does not change the fact that the network of organizations and interconnections, established by the Association of Muslim Brothers, based on an ideology that not only justifies the use of terror, but actually calls for its use, gave rise to the movements and organizations that pose a threat to international security.